

DE VERKAVELINGEN

Deel 1

Een zwemmer is een ruiter

I

In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2020 stond het waterpeil in de Wildaalse Vaart historisch laag. Er liep nog een sloot bruin water door het midden, maar aan de oever lag het slik te blinken. Tussen het wier en de rottende algen, half weggezakt in de weke bodem, verscheen de geschiedenis: karrenwielen en paardensporen, kogelhulzen en een karabijn, twee platenspelers werden er gevonden, en een computermonitor, zo'n corpulent geval uit het tijdperk dat je de pixels op de Windowsvlag kon tellen. Gemeentewerkers in rubberlaarzen ploeterden met puinzakken door de modder, vergezeld door drie vrijwilligers van Recycle Valley, die verwoed de bodem afspeurden naar iets wat naast een verleden ook een toekomst had. Een truck met takelkraan bolde stapvoets over het jaagpad en takelde de zwaardere vondsten de oever op: een wentelploeg, een winkelkar, een paar dozijn fietsen. Niemand die daarvan opkeek – fietsen in de Vaart zijn als schelpen in de zee – maar één damesfiets had een stel tassen op het bagagerek, en uit een van die tassen viel bij het takelen een grijsbruine smurrie op het gras. Overblijfselen van kledingstukken, zo leek het, al kon er weinig met zekerheid gesteld worden over het onwelriekende kluwen, behalve dat het een hele tijd in de Vaart had liggen marineren. Toen een gemeentewerker de smerigheid in een vuilniszak liet glijden, bleef er in de palm van zijn werkhandschoen iets liggen wat het zonlicht weerkaatste. Een vrijwilliger van Recycle Valley keek met grote ogen naar de vondst, maar de gemeentewerker stopte het kleinnood in

de zak van zijn werkbroek. Na zijn shift stopte hij bij het politiebureau in Brem en liet daar het horloge achter. ‘Ziet er chic uit,’ zei hij, ‘wie weet is er iemand verdrietig over.’

Het horloge was een Louis Cartier, kleine uitvoering, kwarts in 750/1000 geelgoud, gekraalde kroon met saffieren cabochon. De batterij had de geest gegeven, maar het binnenwerk was nagenoeg intact. De korpschef, die even later aan de balie passeerde voor een praatje, was een man van lange dienst en een goed geheugen, en daarom verdween het horloge in een ziplockzak. Hij belde de Cel Vermiste Personen, een beetje schoorvoetend, wellicht was het niets, maar of ze toch eens wilden kijken. Hij stuurde een foto van de Cartier op via WhatsApp. De volgende morgen kwamen er twee rechercheurs bij het gemeentedepot, en ze vroegen naar de damesfiets met de zijtassen. Twee afvalcontainers vol zadels en spaken werden uitgeploegd alvorens de arbeiders vonden wat ze zochten. De tweewieler ging een bestelwagen in en werd naar het forensisch laboratorium in de stad gebracht. Hoewel alle logo's en kleur weggeroest waren, was het frame dat van een Gazelle 1999 Laguna. Eén kledingstuk was blijven plakken in een van de fietstassen, een polyester sport-bh, het merk onzeker. De fiets had maanden, mogelijk jaren in de Vaart gelegen, en de kans om bruikbare DNA-stalen aan te treffen was al na drie weken onderdompeling zo goed als nul. Maar, zoals de Cel Vermiste Personen rapporteerde, er waren geen DNA-stalen nodig om redelijkerwijs te concluderen dat de fiets toebehoorde aan Jennifer van Puymvelde.

Het was alsof Jenny, tien jaar nadat ze verdwenen was, kon voelen dat ze aan het vervagen was. Dat haar naam niet meer viel op elk trouwfeest en aan elke koffietafel, tijdens elke hardloopsessie of aan de zijlijn van elke match van Eendracht Wildale. Dat ze niet meer dagelijks nuchtere wijsheden inspireerde in de rij bij bakker Tieltjens, of de rauwe zattemansklap stuurde op de terrassen van de Schapenstraat. Het was alsof ze wist dat in de winter, wanneer de Parelbeek aanvroor en het leven zich inwaarts keerde, haar verhaal niet meer de eerste keuze was aan het haardvuur. En dat ze, net als de klapprozen op

de Zuiderakkers, geen evidentie meer was in de lente, omdat er beton gegoten was in het rooster van de veldwegen, omdat er elk jaar meer bomen geveld werden voor prefab, omdat er monotone woonblokken oprezen met achter de gordijnen onbekende gezichten – mensen voor wie Jenny geen geschiedenis was, maar folklore. Mensen die haar nooit naar school hadden zien slenteren, lege boekentas over de schouder, de veters van haar zwarte All Stars los; die haar nooit zoete britpop hadden horen zingen in de tuin van Chateau Van Puymvelde toen haar moeder dertig werd; die haar nooit hadden zien zitten op de muur van de kapel, ogen gekluisterd aan een paperback van Brontë. Het was alsof Jenny, die een leven lang alles en iedereen in Wildale had verguisd, plots bang werd voor de stilte. En dat ze het met de weergoden op een akkoordje gooide, de Vaart liet opdrogen, en de gemeentewerkers naar haar fiets leidde.

2

Robert Asselman werd geboren op 7 juni 1990. Hij lag dwars, dus er moest gesneden worden. Volgens zijn moeder was hij woedend omdat ze hem vanuit de geborgenheid van haar schoot het kille licht in hadden gesleurd, en krijste hij daarom uit protest elke lotgenoot op de kraamafdeling wakker. Robert huilde net zolang tot buiten een storm door de zomeravond brak en de hagelbollen op het dak van het ziekenhuis roffelden. Daarna begon het zwijgen.

Robert kwam ter wereld als een groot hoofd waar een nietig lichaampje aan bungelde. Hij woog 2,4 kilogram en kwalificeerde zich daarmee net niet voor de couveuse, maar wel voor een soort omgekeerde WeightWatchers, waarbij hij op vaste tijdstippen vetgemest en gewogen werd. Tijdens de eerste weken sliep hij tussen zijn ouders in. Om de twee uur ging een alarm af en werd hij aan de borst gelegd en zachtjes wakker geplaagd tot hij uit verveling naar de tepel hapte. Bemoedigend gefluister hoorde hij dan, en kleine Robert tankte tot hij overliep. Een geur die zoet in het beddengoed trok en bij de

ochtendschemer een zure ondertoon had gekregen. 's Middags haalde zijn vader de lakens uit de wasmachine om ze op te hangen aan de droogmolen in de kleine voortuin. Daar bolden ze op, zwanger van de zomerbries, om samen met de katoenen luiers aan heel Wildale te demonstreren dat hier het leven kwam aangestormd, ongeacht wat die pediaters met hun groeicurves ook mochten beweren.

Zes maanden na Roberts geboorte verkochten zijn ouders hun huis in de Valkenlaan. Jan-Frans Asselman had zich jarenlang ontfermd over de overbuurvrouw, mevrouw Sourdy, een Hongaarse *grande dame* die tijdens het interbellum het rijzende antisemitisme in Boedapest ontvlucht was met een Belgische diplomaat. Intussen was ze al zo lang weduwe dat niemand in het dorp zich nog herinnerde hoe haar man had geheten. Sterker nog, er was niemand die nog met absolute zekerheid kon zeggen wat nu ook weer precies mevrouw Sourdy's voornaam was – dat was de prijs voor de eerbied die zij in het dorp genoot.

Mevrouw Sourdy had geen kinderen. Ze ontving nooit bezoek, ze verliet maar zelden haar woonst in de Valkenlaan, en haar contacten met andere dorpsbewoners waren beleefd en spaarzaam. Mevrouw Sourdy's beheersing van het Nederlands was namelijk, zelfs na al die jaren, gebrekkig. Ze sprak naar verluidt wel vloeiend Frans, Italiaans, Hongaars, Jiddisj en Russisch, al ontbrak het in Wildale aan linguïstische diversiteit om die geruchten tot feiten te maken. Op haar buffetkast zouden foto's staan van mevrouw Sourdy die de hand van de Sovjetambassadeur schudt, van mevrouw Sourdy die samen met haar man zedig het hoofd buigt voor maarschalk Tito – maar buiten Roberts vader, die het onkies vond om te roddelen over het interieur van deze op haar privacy gestelde dame, raakte niemand ooit verder dan haar drempel.

'Mevrouw Sourdy', vertelde Jan-Frans jaren later aan zijn zoon, 'was een vrouw van de wereld.'

'Vanwaar zijn *wij* dan?' vroeg de kleine Robert.

'Wij zijn van Wildale', antwoordde zijn vader. 'Wij hangen aan de wereld als een zwaluwnest aan de hooischaar.'

Naarmate de jaren zich als dikke knobbels in mevrouw Sourdy's gewrichten nestelden, bood Jan-Frans spontaan zijn diensten aan. Hij maaide het gras in haar voortuin, deed boodschappen, en nam haar elke ochtend mee voor een korte wandeling langs de fruitgaarden, tot ze op een morgen ten val kwam in haar badkamer, haar rechterheup verbrijzelde, en voor de rest van haar dagen bedlegerig werd.

Toen mevrouw Sourdy stierf, een tweetal weken voor Roberts geboorte, liet ze een aanzienlijk bedrag na aan Jan-Frans. Het geld stond op een rekening van Banque Lombard Odier in Genève, en was – zo bleek na een summiere analyse – zo zwart als de nacht. Roberts vader worstelde met het legaat. Zijn exemplaar van *Das Kapital*, een studentenrelikwie, had nog niet zo veel stof vergaard dat hij zonder enige scrupules kon deelnemen aan witwaspraktijken. Maar toen kwam de kleine Robert ter wereld, en had hij naast zijn jeugdidealen ook een pasgeboren zoon, een die er zo ontwapenend machteloos uitzag dat Jan-Frans zich genooddaakt zag een kasteel te bouwen om zijn broze prins tegen het leven te beschermen. Zijn loon als corrector van academisch cursusmateriaal voor Wolters Kluwer bedroeg vijftigduizend frank, een bezoldiging die hij altijd als fair had beschouwd, maar ontoereikend bleek voor het inlossen van zijn vaderlijke plichten. En dus werd de erfenis van mevrouw Sourdy door de notaris via Luxemburg naar Wildale gesluisd, in ruil voor een royale commissie in contanten.

Met het witgewassen geld, plus de opbrengst van de verkoop van hun rijkhuis in de Valkenlaan, kochten Roberts ouders een oude hoeve in de velden achter de kapel. De Zuiderakkers, daar waar het rommelige dorpscentrum uiteenviel in losse pachtershuisen die als eilandjes oprezen in een lappendeken van maïsveld en grasland. Een geasfalteerde weg was er niet. De hoeve hing aan de dorpskern via een tractorpad, kronkelend tussen akkerland links en een bataljon Belgisch witblauw rechts – een stuk of twintig geblokte vleesrunderen die als één beest opkeken uit hun dampende trog voor elke ongelukkige die zijn fiets door de aangevroren bandensporen manoeuvreerde. Het was er stil zonder dat je je oren ervoor hoefde te spitsen.

De hoeve was omgord door een taxushaag. De struiken hadden goed gedijd in verwaarlozing en onttrokken de hele boerderij aan het zicht vanaf het pad. Een gietijzeren poort, uit haar hengsels gedrukt door het oprukkende groen, gaf uit op een kasseienerf, waaromheen de boerderijgebouwen lagen; eclecticische optreksels uit steen, hout en golfplaat in uiteenlopende stadia van verval. Pal in het midden van het plein stond een monumentale zomereik. De boom was in de achttiende eeuw geplant als bliksemafleider, maar had zich nog nooit hoeven kwijten van zijn taak en hing nu zelf als een donderwolk over het erf.

Het immobord, vier jaar eerder in de aarde geklopt, had weinig koppen kunnen keren. Het woonhuis verkeerde in een erbarmelijke staat, en voor landbouw was het perceel niet meer geschikt – op anderhalve hectare na was alle grond verkocht aan omliggende boerderijen. Boeren in Wildale moesten opschalen of verdwijnen; elke lap grond die vrijkwam werd aangeharkt door een steeds kleiner aantal landbouwers, die almaar vaker bedrijven hadden in plaats van boerderijen, en hun dagen vulden met hun neus in subsidieformulieren in plaats van met hun knieën in het zand.

Jan-Frans en Irma bezochten het erf, vergezeld van een vastgoedmakelaar die er zelf ook niet meer echt in geloofde. Hij ratelde een en ander af over een rustiek karakter en een renovatiesubsidie van de provincie, en liet niet na ostentatief zijn neus dicht te knijpen toen het drietal het pachtershuis betrad en een schimmelgeur hun tegemoet dreef in de hal. Een kwartier later verkondigde Jan-Frans bij een handdruk aan de toegangspoort dat ze een bod zouden uitbrengen. Er schemerde misprijzen door in het obligate enthousiasme van de makelaar – het feit dat Jan-Frans Asselman geërfd had van mevrouw Sourdy was, ondanks diens discretie, publieke informatie geworden, en voor de makelaar bevestigde dit bod wat veel Wildalers dachten: dat Jan-Frans een fantast was, die de meest onnozele manieren zou vinden om het geld over de balk te gooien.

Roberts ouders hadden in een oogopslag gezien dat er geen beginnen was aan het pachtershuis, een en al scheefgezakke muren en ver-

rotte binten. Maar in de grote tractorschuur aan de overkant van het erf – bouwjaar 1985, keurig metselwerk, muren hoog genoeg voor een extra verdieping – ontwaarden zij het geraamte van de toekomst. Om de schuur om te bouwen tot woonhuis was weliswaar een vergunning van de gemeente nodig, maar het was geen geheim dat het college van André Hofmans zich doorgaans constructief opstelde in dossiers als deze.

André Hofmans was burgemeester van Wildale sinds 1964, het jaar waarin zijn vader Henri Hofmans ontslag moest nemen in de nasleep van de Ronderamp, en zou dat blijven tot 2020, toen André in de gemeenteraadsverkiezingen het onderspit moest delven tegen de protestpartij Gemeentebelangen. Hofmans was een breedgeschouderde CVP'er met een onberispelijk ingestudeerd boerencharisma en een indrukwekkende bariton, waarmee hij de ene na de andere levenswijshouding optakelde. Naast gedreven burgervader was hij ook amateurhistoricus. Na twaalf jaar elke zondag achter zijn typemachine te zwoegen – en twee anticlimactische archeologische missies op kosten van de dorpskas – verscheen in 1983 de eerste versie van *De Geschiedenis van Wildale in Kort Bestek*, een bijbel van 668 pagina's die de periode beslaat van het jaar 765 tot en met de Tweede Wereldoorlog.

Roberts ouders nodigden Hofmans en zijn vrouw Gwendolyn Meijers uit voor een diner. Allebei hadden ze gestudeerd in de stad – Gwendolyn had een licentiaat Germaanse en Hofmans was landbouwkundig ingenieur – en aan hun academische diploma's ontleenden de twee een superioriteitsgevoel dat ze in het dagelijks leven vurig probeerden te onderdrukken. Hoewel Jan-Frans en Irma op dat moment nog in de Valkenlaan woonden, hadden ze André en Gwendolyn voor het dramatische effect uitgenodigd in de bouwval op het erf. Irma had een convectorkachelkje in de woonkamer gezet, Jan-Frans kookte coq au vin op een gasvuur. Ze ontkurkten iets duurder wijn dan normaal, terwijl de regen door het dak begon te sijpelen en her en der plasjes ontstonden op de tegelvloer.

'Jongens toch,' fluisterde Gwendolyn, terwijl Irma een emmer plaatste

onder een van de vele druppelpaden, ‘zo kan een mens toch niet leven?’

‘Ach,’ zei Jan-Frans, ‘wij zijn wel wat meer gewoon, nietwaar, lieverd?’

Precies op dat moment begon Robert te huilen. Jan-Frans en Irma wisselden een blik – verrukt door de feilloze choreografie van de avond. Robert lag in een kribbe in de slaapkamer, maar zijn gehuil sneed moeiteloos door de papieren muren, en voor de vrouw van de burgemeester klonk het alsof het kind op haar hoogsteigen schoot lag te blèren.

‘Ik ga wel!’ zei Jan-Frans, hij sprong op en liep de gang in.

Irma droogde haar handen af aan een vaatdoek. ‘De isolatie is niet al te best’, zei ze tegen de gasten, terwijl de troostende woordjes van Jan-Frans doorklonken in de woonkamer. ‘Ik hoop dat we het warm gestookt krijgen deze winter’, ging ze verder, met een knik naar de elektrische kachel, die intussen in een plasje regenwater stond.

Gwendolyn Meijers zag een compilatie van babydrama’s in snel tempo voor haar geestesoog flitsen.

‘Wie schenk ik bij?’ vroeg Irma vrolijk.

André Hofmans roffelde met zijn vingers op de arMLEuning van de fauteuil. Zijn vrouw wierp hem een strenge blik toe, alsof hij persoonlijk verantwoordelijk was voor de ontbering waarin deze familie leefde. Hofmans schraapte zijn keel.

‘Hoe is het, met de kleine?’ vroeg hij.

‘O, prima’, zei Irma, en ze glimlachte haar prachtige tanden bloot. ‘Het is een taaie.’

Irma Overtveldt, de schooljuf die getrouwd was met de fantast, was in Wildale erg graag gezien. Ze was optimist, ze zocht in alles en iedereen naar een zilveren randje, en weigerde resoluut om kwaad te spreken over wie dan ook. Daarom gingen de meeste Wildalers ervan uit dat het lieve kind wel naïef moest zijn – uit ‘naïef’ volgde al vlug ‘een tikje simpel’, een reputatie die ze bevestigde door zich te verlopen met de dromerige schoolboekenventer (Jan-Frans’ job als corrector was het voorwerp van hardnekkige misverstanden), terwijl toch genoeg achtenswaardige mannen naar haar hand hadden gedongen.

Dat zij, die doodgoeie Irma, berekenend kon zijn, of zelfs manipu-

latief – het zou bij geen Wildaler opkomen, ook niet bij meneer en mevrouw Hofmans, die in hun krampachtige pogingen om zich over te geven aan volkse sympathie blind waren voor het theater dat zich voor hun neus voltrok. Enkele dagen na het diner diende Jan-Frans een aanvraag in om de tractorstalling te herbestemmen tot woonhuis. De bouwvergunning van de administratie viel twee weken later op de mat. Er waren geen dikke enveloppen met Zwitsers geld, geen obscure voorwaarden of beloftes – er was hoogstens het verlangen om geliefd te zijn, en daar maakt iedereen zich vroeg of laat schuldig aan.

In de jaren na Roberts geboorte werkte Jan-Frans aan het huis. Af en toe kwamen vakmannen uit de stad helpen met de waterleiding of het leggen van de elektriciteit, maar het meeste deed hij alleen – zijn werk voor Kluwer gebeurde 's avonds, en slapen deed hij in de vroege ochtenduren of tussendoor, onderuitgezakt met een verfborstel in de hand of met zijn hoofd op een rol glaswol. De familie Asselman verhuisde zodra de schuur min of meer bewoonbaar was, een paar maanden na het verkrijgen van de vergunning; het duurde nog jaren voor het huis volledig afgewerkt was. Het werd een prachtige meesterhoeve, met gekaleide buitenmuren, stalen kozijnen en een artisaan eikenhouten parket dat zou kraken tot het einde der tijden. Ze doopten het huis 'De Vlier', naar de vlierbesstruik die ze met pijn in het hart hadden ontworteld om het terras aan te leggen.

Jan-Frans kon weer voltijds cursussen redigeren. Hij deed het in een speciaal daarvoor ingerichte zithoek in de woonkamer, de enige toegeving aan zichzelf in een huis dat hij verder zo veel mogelijk schiep naar de dromen van zijn vrouw en de noden van zijn kind. Hij hield van nalezen en zou het doen zolang hij het kon, en langer – Robert had het vermoeden dat zijn vader op het einde enkel in opdracht van zichzelf werkte. Jan-Frans gebruikte steeds een blad papier waarin hij met een breekmes een leesvenstertje uitsneed, dat hij langzaam over de woorden schoof. 'We denken dat we zien wat er staat,' fluisterde hij tegen zijn zoon, wanneer die hem kwam opzoeken in het schijnsel van de leeslamp, 'maar we zien wat we denken dat er staat.'